

А.Ю. ПАЛАМАР, канд. техн. наук, доц., Р.І. ХРОМЕНКО, магістрант
Криворізький національний університет

Ю.В. ЧЕБАНОВА, канд. геогр. наук, ст. викл.

Таврійський державний агротехнічний університет імені Дмитра Моторного

ДОСЛІДЖЕННЯ ЗАХОДІВ ОРГАНІЗАЦІЇ РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

В умовах науково-технічного прогресу людина як ніколи раніше впливає на навколишнє природне середовище. Особливо значні зміни в довкіллі відбуваються при розробці корисних копалин відкритим способом, в результаті чого порушується ґрунтовий покрив – основна складова продуктивного природного ландшафту.

Нині загострилися екологічні проблеми у зв'язку із закриттям гірничовидобувних підприємств, через що назріла гостра потреба у науковому підході до екологічної реабілітації гірничовидобувних регіонів та майбутнього раціонального їх використання. Реалізація таких підходів у значній мірі може бути здійснена за рахунок створення на порушених землях удосконалених природно-антропогенних ландшафтів.

Загально відомо, що площі земельних ресурсів на планеті обмежені, до того ж їх не можна замінити жодними іншими ресурсами. З року в рік все більше земель використовується не за призначенням. Особливо це стосується земель сільськогосподарського призначення, адже втрата кожного гектара родючої землі зменшує можливості людства вирішити продовольчу, сировинну, соціальну та інші глобальні проблеми [1, 3].

Ландшафтне відтворення гірничовидобувних територій тісно пов'язане із сучасним інтенсивним використанням природних ресурсів, що призвело до виникнення небезпечних техногенних явищ та деградації навколишнього природного середовища. При цьому сформувалась складна екологічна ситуація, яка характеризується безперервним зростанням ризиків.

Зміни в економічній і соціальній сфері, земельних відносинах адміністративних утворень, що відбулись за часи незалежної України, потребують нових підходів до планування використання порушених земель. Завжди надавалась перевага рекультивативі таких земель. Проте сьогодні при соціальному розвитку та чітких економічних розрахунках постає актуальне питання впорядкування порушених територій із адаптацією техногенного рельєфу в сучасне середовище для різного роду виробництва чи сфери послуг.

Поширене свого часу розуміння раціонального використання земель як «досягнення максимального ефекту (результату) в реалізації мети, для якої надана земля», сьогодні вже певною мірою є недосконалим. У сучасних умовах раціональність землевикористання вже не можна пов'язувати лише з досягненням економічного ефекту. Швидко, за будь-яку екологічну ціну одержання власником економічного і фінансового ефекту не тільки не може бути нині показником раціонального землевикористання, а й у ряді випадків може створювати певну екологічну небезпеку.

Досягнення визначеної мети зумовлює необхідність виконання певних завдань політики: розробка концепції інноваційної моделі землекористування, зорієнтованої на екологобезпечний розвиток; нормативно-правове і програмно-методологічне забезпечення структурних перетворень у землекористуванні на інноваційній основі; формування державних замовлень на проведення науково-дослідних робіт у сфері використання порушених земель; сприяння формуванню інноваційної ініціативи господарюючих суб'єктів на засадах розвитку їх екологічної свідомості.

Як би сильно не був змінений ландшафт, він залишається частиною природи і підкоряється її законам. У процесі гірничодобувної діяльності людина не створила нових компонентів ландшафту, вона лише внесла у нього нові елементи: відвали, залишкові кар'єрні виїмки, гідровідвали, шламосховища й ін. Будь-які нові елементи ландшафту виступають у ньому як аналоги природних об'єктів.

Список літератури

1. Безпека людства. Деградація земель. [Електронний ресурс]/ Режим доступу: <http://nebezpeku.ucoz.ru/publ/5-1-0-7>
2. **Боков В.А.** Основы экологической безопасности. / **В.А.Боков, А.В. Лушик**– Симферополь: Сонат, 1998.